

ANADOLU MASALLARINDA “PADİŞAH OLMA” MOTİFİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

An Analysis on the Motif of “Becoming a Padishah” in Anatolian Tales

Gönderim Tarihi: 25.01.2018

Kabul Tarihi: 26.06.2018

Doi: 10.31795/baunsobed.437771

Sagıp ATLI*

ÖZ: Geçmişten günümüze kadar gelen anlatmaya dayalı sözlü kültür unsurlarından birisi masallardır. Masallar toplumun değer yargıları, sözlü kültürü, inanç yapısı, gelenek ve görenekleri gibi farklı birçok hususta bilgi içermesi bakımından ayrı bir öneme sahiptir. Bu araştırma, sözlü kültür ürünlerinden masalların metin merkezli inceleme yöntemlerinden biri olan Tarihi-Coğrafi Fin yöntemine dayanmaktadır. Bu kapsamda Anadolu coğrafyasından derlenmiş olan masallardaki “padişah olma” motifi ele alınmıştır. Çalışma bağlamında farklı zamanlarda tez ya da kitap olarak hazırlanan; Elazığ, Erzurum, Adıyaman, Balıkesir, Bingöl, Muş, Niğde, Van, Taşeli, Kastamonu, Manisa, Afyonkarahisar, Kilis, Isparta-Yalvaç, Isparta-Sütçüler, Karabük-Safranbolu, Mersin-Tarsus, Mersin-Erdemli, Burdur-Bucak, Amasya, Muğla, Iğdır, Kahramanmaraş, Gümüşhane ve Bayburt olmak üzere yirmi beş farklı yöreden derlenen toplam 1530 masal metni taranmıştır. Çalışmanın başında masal, masal inceleme yöntemleri, motif, masallardaki yönetim şekilleri ve yöneticiler gibi hususlarda giriş mahiyetinde bilgiler verilmiştir. Ardından yapılan inceleme sonucunda Anadolu masallarındaki “padişah olma” motifi; “İnsanlar Arasında Padişah Olma”, “İnsan Dışı Varlıklarda Padişah Olma” şeklinde iki ana başlıkta tasnif edilmiştir. İlk başlık kendi içinde “kuş uçurulması sonucu, soruyla imtihan sonucu, ok atılması sonucu, mükâfatlandırma sonucu, toplum tarafından sevilme sonucu, cezalandırma sonucu, saltanat usulü ve kahramanlık sonucu”; ikinci başlık ise “padişah seçilecek varlıkta insan olması şartının aranması sonucu” alt başlığına ayrılmıştır. Her başlıkta gerekli açıklamalar yapıldıktan sonra masallardan örnekler sunulmuştur. Ardından taranan masallardaki padişah olma motifinin sayısal dökümü yukarıda belirtilen başlıklar altında yörelere göre dağılımıyla birlikte tablo hâlinde ortaya konulmuştur. Ayrıca tablodaki sayısal verilerin belirlenen başlıklara göre grafiği de çizilmiştir. Böylece masallardaki yönetim yapılanmasının nasıl olduğu ve en üst

* Dr., Manisa Celal Bayar Üniversitesi/Fen-Edebiyat Fakültesi/Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü/Halk Bilimi Anabilim Dalı, sagipatli@hotmail.com, ORCID ID: orcid.org/0000-0003-2692-5194.

noktadaki yönetime kimin geçeceği ne şekilde belirlendiği gibi siyasal kuralların bu çalışmalarla birlikte ayrıntılı olarak izahı yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Anadolu, Masal, Motif, “Padişah Olma” Motifi.

ABSTRACT: One of the elements of verbal culture based on narration from the past to the present day is the tales. Tales are different issues in terms of information such as the value judgments of society, oral culture, belief structure, tradition and customs. This research is based on the historic-geographical methods, which is one of the text-centered examination methods, of the tales, one of the products of oral culture. In this context, the motif of “becoming a padishah” in the tales compiled from the Anatolian geography has been discussed. Prepared as a thesis or book at different times and compiled from 25 different region Elazığ, Erzurum, Adıyaman, Balıkesir, Bingöl, Muş, Niğde, Van, Tasevi, Kastamonu, Manisa, Afyonkarahisar, Kilis, Isparta-Yalvac, Isparta-Sutçuler, Karabük-Safranbolu, Mersin-Tarsus, Mersin-Erdemli, Burdur-Bucak, Amasya, Muğla, Iğdır, Kahramanmaraş, Gumushane and Bayburt, a total of 1530 tales were scanned in the context of the study. At the beginning of the work, information about the issues such as tales, tale analysis methods, motifs, governmental structures and rulers in the tales was provided as an introduction. As a result of the analysis, the motif of “becoming a padishah” in Anatolian Tales is classified into two main titles: “Becoming a padishah among people”, “becoming a padishah among non-human beings”. The first category is also divided into the sub-headings: “becoming a padishah as a result of a bird flight, of testing through a question, of throwing an arrow, as a rewarded, as a result of being loved by the society, as a punishment, as a continuation of the reign and as a result of a heroic act” and the second title is divided into the categories: “As a result of the fact that being a human is stipulated for the being that is to become the padishah”. After giving necessary explanations for each category, examples from the tales were presented. Then the numerical distribution of motif of becoming a padishah in scanned tale is presented in a table with distribution according to the regions under the heading mentioned above. Also, the graph of the numerical data in the table is drawn according to the determined titles. So political rules such as how is the structuring of management and how the top management determines who will pass in a tale is explained in detail with this study.

Keywords: Anatolia, Tale, the Motif of “Becoming a Padishah”.

GİRİŞ

Tarih boyunca birçok kavim, beylik ve devlete ev sahipliği yapan Anadolu coğrafyası, zengin bir kültüre sahiptir. Bu kültürel değerler yıllar boyunca yazılı, sözlü ve maddî gibi çeşitli kaynaklar vasıtasıyla günümüze kadar aktarılmıştır. Geçmişten günümüze kadar gelen anlatmaya dayalı sözlü kültür unsurları

rından birisi masallardır. Masallar toplumun değer yargıları, sözlü kültürü, inanç yapısı, gelenek ve göreneklere gibi farklı birçok hususta bilgi içermesi bakımından ayrı bir öneme sahiptir.

Masalların incelenmesi için tarihsel süreç içerisinde farklı inceleme yöntemleri ortaya konulmuştur. Bu inceleme yöntemlerinin bir kısmını metin merkezli kuramlar meydana getirirken bir kısmını da bağlam merkezli kuramlar oluşturmaktadır. Bu kuramlar arasında Tarihî-Coğrafi Fin kuramı, Yapısal-cı kuram ve İşlevsel halk bilimi kuramı ve yöntemi başta gelmektedir. Sözlü kültür ürünlerinden biri olan masallar, Türkiye’de üzerinde en fazla çalışma yapılan türler arasında yer almaktadır. Türkiye’deki çalışmaların büyük bir bölümü metin merkezli kuramlardan olan Tarihî-Coğrafi Fin metoduna bağlı olarak ortaya konulmuştur. Bu metod kullanılarak yapılan çalışmalar masallarda bulunan motiflerin çözümlenmesi ve tarihsel kökenlere vurgu yapılması açısından ayrı bir öneme sahiptir.

Tarihî-Coğrafi Fin metodunun ana çekirdeğini ve masalların yapısını oluşturan “motif” olarak adlandırılan unsurlar masal incelemeleri açısından ayrı bir öneme sahiptir. Stith Thompson motifi; *“Eskiden beri yaşama kabiliyetine sahip olan masalın en küçük unsurudur.”* (Thompson, 1951: 415’ten Sakaoğlu, 2007: 15) şeklinde tanımlanmaktadır. Bu yönüyle masallar motif sayısı bakımından oldukça zengin bir türdür. Bunlardan biri de “padişah olma” olarak adlandırdığımız masalların yönetim yapısını ve yöneticilerini kapsayan motiftir.

Masalın kendi dünyasının da gerçek dünyadakine benzer bir devlet mekanizması vardır. Burada da devleti birtakım idareciler temsil etmekte ve bu idarecilerde aranılan vasıfların başında doğruluk/dürüstlük gelmektedir. Bilindiği gibi masallarda en üst noktadaki yönetici/idareci padişah, kral ve han gibi değişik isimlerle zikredilen kişidir. Padişahlardan başka vezir, sadrazam, kadı, hâkim, kolcu gibi makam ve rütbe sahibi farklı kademedeki yöneticiler de yer almaktadır. Devleti temsil eden bu yöneticilerde aranan en temel hususiyet olan doğruluk, devleti ayakta tutan güçlerin en mühimlerinden biri belki de ilkidir (Sakaoğlu, 2007: 161-162).

Padişah konumundaki kişi masallarda çok farklı fonksiyonlarda bulunmakla birlikte üstlendikleri değişik görevler bakımından masalın yapısında belirleyici bir motif olarak da karşımıza çıkmaktadır. Masallardaki padişahlar, mevkiilerine umumiyetle daha önceden gelmiş olarak görülürken bazen de sonradan çeşitli şekillerde padişah olurlar. Bu çalışmayla masallardaki padişah olma motifinin kaç değişik şekilde var olduğu tespit edilmiştir.

Bu araştırma sözlü kültür ürünlerinden masalların metin merkezli inceleme yöntemlerinden biri olan motif tespit çalışmasına dayanmaktadır. Bu kapsam-

da Anadolu coğrafyasından derlenmiş olan masallardaki “padişah olma” motifi ele alınmıştır. Çalışma bağlamında farklı zamanlarda tez ya da kitap olarak hazırlanan; Elazığ (Günay, 1975), Erzurum (Seyidoğlu, 1975), Adıyaman (Doğan, 2006), Balıkesir (Kumartaşlıoğlu, 2006), Bingöl (Alay, 2005), Muş (Yavuz, 2006), Niğde (Bakırcı, 2000), Van (Kasımoğlu, 2010), Taşeli (Alptekin, 2002), Kastamonu (Atlı, 2010), Manisa (Tunç, 2008), Afyonkarahisar (Özçelik, 2004), Kilis (Doğramacıoğlu, 2002), Isparta-Yalvaç (Göde, 2010), Isparta-Sütçüler (Demirtaş, 2006), Karabük-Safranbolu (Dağı, 2008), Mersin-Tarsus (Kara, 2007), Mersin-Erdemli (Boztrak, 2007), Burdur-Bucak (Dalğar, 2010), Amasya (Göde, 2011), Muğla (Akyol, 2010), Iğdır (Aydın, 2012), Kahramanmaraş (Erşahin, 2011), Gümüşhane ve Bayburt (Sakaoğlu, 2002) olmak üzere yirmi beş farklı yöreden derlenen toplam 1530 masal metni taranmıştır. Ardından yapılan inceleme sonucunda Anadolu masallarındaki “padişah olma” motifi; “İnsanlar Arasında Padişah Olma”, “İnsan Dışı Varlıklarda Padişah Olma” şeklinde iki ana başlıkta tasnif edilmiştir. Her başlık da kendi içinde alt başlıklara ayrılarak inceleme yapılmıştır. Bu çalışmayla masallardaki yönetim yapılanmasının nasıl olduğu ve en üst noktadaki yönetime kimin geçeceği ne şekilde belirlendiği gibi siyasal kuralların ayrıntılı olarak izahı yapılmıştır.

1. ANADOLU MASALLARINDA “PADİŞAH OLMA” MOTİFİ

Anadolu masallarında padişah olma motifi, taradığımız masal metinlerinden hareketle “İnsanlar Arasında Padişah Olma” ve “İnsan Dışı Varlıklarda Padişah Olma” şeklinde iki ana başlığa ayrılarak tasnif edilmiştir. Bu başlıklar da kendi içinde alt başlıklara ayrılarak incelenmiştir.

1.1. İnsanlar Arasında Padişah Olma

İnsanlar arasında padişah olma kendi içerisinde; “kuş uçurulması sonucu, mükâfatlandırma sonucu, cezalandırma sonucu, soruyla imtihan sonucu, saltanat usulü, kahramanlık sonucu, toplum tarafından sevilme sonucu ve ok atılması sonucu” olmak üzere sekiz alt başlığa ayrılmıştır.

1.1.1. Kuş Uçurulması Sonucu

Masal ve halk hikâyesi gibi anlatılarda görülen “olağanüstü kuş” motifi; Zümrüdü Anka, Zümrüt Anka, kartal, Devlet Kuşu, Boba Kuş gibi farklı isimlerle karşımıza çıkmaktadır (Duymaz, 1998: 92). Bu kuşun adı mitolojilere göre farklılık göstermekte ve Yunan mitolojisinde Phonix, İran’da Simurg, Araplarda Anka, Hintlerde ise Garuda olarak bilinmektedir. Türk mitolojisinde ise bu gibi kuşlar genel olarak Alp Kara Kuş (kartal) ve Tuğrul şeklinde adlandırılmaktadır (İnan, 1998: 350; Ögel, 2010: 131-132). Daha çok mutluluk, şans

ve güç sembolü olarak kullanılan bu kuş, siyasal, mitolojik, fiziksel ve tarihsel olmak üzere dört farklı şekilde incelenmiştir. Siyasal anlamda padişahın ölümünün ardından halkın toplandığı alana bir kuşun serbest bırakıldığı ve kuşun sıradan bir kişinin başına konması hâlinde bu işlemin tekrarlandığı fakat kuşun aynı kişiye üç defa konması durumunda o kişinin padişah seçildiği ifade edilmiştir (Öncül, 2009: 80).

İncelemeye alınan masal metinlerinde en çok görülen “devlet/talih kuşu” motifi, yönetimin/ yöneticinin tespit edilmesinde en temel öge olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak eski Türk kültürüne yönelik çalışmalarda yönetimin ne şekilde belirlendiği net bir şekilde açıklanmış ve bu anlamda bir uygulamanın varlığına dair herhangi bir işarete rastlanmamıştır. Konuyla ilgili çalışmalarda Türk yönetim yapılanmasının M.Ö. II binli yılların çok öncesinde şekillendiği ve yönetime kimin geçeceğine dair siyasal yapılanmanın belirli kurallara bağlandığı ortaya konulmuştur. Bu doğrultuda, masal metinlerinde görülen ve “devlet kuşu” olarak adlandırılan motife tarihsel bir perspektifle yaklaşıldığında eski Türk kültüründe görülen siyasal yapılanmayla çeliştiği görülmektedir (Öncül, 2009: 176).

Masallarda uçurulan kuşun en temel özelliği başına konduğu kişiye yöneticilik vasfı kazandırmasıdır. Bu bakımdan masallarda kuş uçurulması sonucunda genellikle o ülke dışından gelen fakir, herhangi bir yöneticilik tecrübesi olmayan ve bazen de genç yaştaki kişilerin padişah olduğu da tespit edilmiştir. Bu sebeplerden dolayı yöre halkı tarafından ilk önce bu kişiler padişah olarak kabul edilmeyip kuş birkaç sefer -genellikle üç defa- uçurulmaktadır. Fakat kuş hep aynı kişilerin başına konması sonucunda halk kadere razı gelir ve o şahıslar da ülkeye padişah olarak seçilir. Masallarda uçurulan kuşların; “*devlet kuşu, talih kuşu, güvercin, kuş*” olmak üzere dört değişik şekilde adlandırıldığı tespit edilmiştir. Bunlardan Isparta-Sütçüler’de “*padişah kuşu*”; Muş, Burdur-Bucak ve Isparta-Yalvaç’ta “*güvercin*”; Adıyaman, Balıkesir, Taşeli, Mersin-Erdemli ve Afyonkarahisar’da “*talih kuşu*”; Elazığ, Erzurum, Iğdır, Gümüşhane, Mersin-Tarsus, Mersin-Erdemli’de “*devlet kuşu*”; Kahramanmaraş, Muğla, Gümüşhane, Karabük-Safranbolu, Mersin-Erdemli ve Isparta-Yalvaç yöresi masallarında “*kuş*” olarak geçmektedir. Görüldüğü üzere aynı yöredeki farklı masal metinlerinde de değişik adlandırmaların olduğu tespit edilmiştir. Farklı yörelere ait masal metinlerinden örnekler aşağıda verilmiştir:

“... Halk toplanır. O zaman devlet kuşu uçurlarmış, kimin başına konarsa padişah o olurmuş. Halk toplanır, devlet kuşunu uçurlar. Gidip Ahmet’in başına konar. ‘Olmadı’ diye itiraz ederler, bir kavga gürültü. Bir daha uçurlar, yine Ahmet’in başına konar. Yine kavga... Üçüncü defa da Ahmet’in başına konunca kimse bir şey diyemez. Ahmet’i oraya padişah yaparlar...” (Sakaoğlu, 2002: 426).

Masallarda geçen padişahlar arasında kadın olanlar da vardır. Örneğin Elazığ masallarında kuş uçurulması sonucu seçilen padişahın kadın olduğu görülmektedir:

“... ‘Bu şehrin padişahı öldü, şimdi devlet kuşu uçurulacak kimin başına konarsa o padişah olacak.’

Bunlar hepsi erkek elbiseleri göymüşler, bir kenara çekiliyorlar, kız bu devlerin karılarının ortasına oturuyor. Kuşu koyuveriyorlar, kuş dolanıp geliyor, bu kızın başına konuyor. Çingeneden padişah olmaz diye saymıyorlar. Kuşu bir kere daha koyuveriyorlar. Kuş dolaşıp gene kızın başına konuyor. Gene kabul etmiyorlar, kuşu üçüncü defa koyuveriyorlar, kuş gene bu kızın başına konuyor. Artık millet alkışlıyor: ‘Tamam, padişahımız budur.’...” (Günay, 1975: 317).

Kuş uçurulması sonucu padişah seçme geleneği Taşeli masallarında diğerlerinden farklı olarak bir kuşun aynı kişinin başına üç sefer konması şeklinde uygulanmaktadır. Diğer yörelere ait masallarda ise kuşun konduğu kişiyi yöre halkının beğenmemesi sonucu kuşun tekrar uçurulması söz konusudur. Taşeli yöresinden derlenen bir masalda bu örnek şu şekildedir:“... *Buranın padişahı öldü de buraya bir padişah yapılacak, talih kuşu bir gün salınacak, bir adamın başına üç defa gongduğu zaman padişah o olacak...*” (Alptekin, 2002: 263).

Kuş uçurulması yöntemiyle padişahın seçildiği masallar arasında, yaşadığı aksilikler nedeniyle tahtını kaybeden kişinin yıllar sonra kendi ülkesine tekrar padişah olması da söz konusudur (Dalğar, 2010: 141).

Bu başlık altında yukarıda verilen örneklerden farklı olarak bir kişinin nereye, nasıl padişah olacağına şartı daha önceden bir kuşun vasıtasıyla belirtilmektedir. Masalda ava çıkan iki kardeşten büyük olanı kavağın tepesindeki kuşun; “*Benim etimden yiyeğinin nefesi altın olur, kafamı yiyeğ de Hindistan’a padişah olur.*” (Sakaoğlu, 2002: 452) şeklinde öttüğünü duyar ve nasıl padişah olunacağını öğrenir. Bunun üzerine kardeşine kuşun kafasını yedirir ve o da Hindistan’a gittiği zaman padişah seçmek için uçurulan kuşun başına konmasıyla tahta geçer:

“... *Hindistan ülkesinin padişahı da ölmüş, yerine yenisini seçeceklermiş. Padişah seçmek için de bir devlet kuşu uçururlar, kimin başına konarsa onu padişah yaparlarmış. Bütün millet meydana toplanır, kuşu uçururlar, kuş kimsenin başına konmaz. İçlerinden biri der ki:*

‘*Bakın bakalım handa, hamamda, külhanda garip yolcu filan var mı? Bu kuş konmadı.*’

Hancının birisi ortaya atılır:

‘*Benim handa bir çocuk yatıyor, ondan başka kimse yok.*’

‘*Çağırın onu da.*’

Gidip bu on on iki yaşlarındaki Gül’ü de getirirler, kuşu tekrar uçururlar. Kuş

gelip Gül'ün tepesine konar. Memleketin ileri gelenleri derler ki:

'Bu, memleket idare edemez, çocuktur. Kuşu bir daha uçuralım.'

Kuşu tekrar uçururlar, kuş yine o çocuğun başına konar. Bu iş üç defa tekrar edilir. Her defasında kuş Gül'ün başına konunca 'Olur', 'Olmaz' diye ikiye ayrılırlar. Çocuğun taraftı galip geldiği için Gül'ü padişah yaparlar..." (Sakaoğlu, 2002: 453)

Masallardaki kuş uçurulması sonucu padişah seçimi sisteminin Türk siyasi yapılanmasına aykırı unsurlar taşınmasına karşın, yönetici seçilen kişinin asalet taşımadığı düşüncesiyle seçimin üç kez yinelenmesi, eski Türk kültürünün izinin yakalanmasına yönelik bir yapı olarak ele alınabilir. Yapılan üçleme seçimi kazanan kişinin sıradanlığını yitirmesine ve bir anlamda kutsanmasına olanak sağlayacaktır. Birey anlatıyı ve anlatıdaki motifleri içselleştirerek metni dönüştürdüğünden, bu kutsamaya etken olan kuş da kutsama eyleminde, kutsalın elçisi olarak görev alması nedeniyle özel bir kimlik kazanacaktır. Bu bağlamda anlatı, sosyo-kültürel anlamda toplumun bilinçaltında yaşattığı değerlere uygun bir yapıya bürünecek ve yaşatılması sağlanacaktır (Öncül, 2009: 180).

1.1.2. Mükâfatlandırma Sonucu

Anadolu masallarında mükâfatlandırma sonucunda padişah olma, genellikle padişaha ve onun ailesine karşı yapılan iyiliğin ödüllendirilmesiyle gerçekleşmektedir. Masalarda padişahın hastalığının çaresi olan malzemeyi bulup hayatının kurtarılmasını sağlayanın, padişahın kendisini ilgilendiren ve yıllardır bilmediği önemli bir bilgiyi öğrenmesine vesile olanın, padişahın çocuğunun hastalığının sebebini bularak iyileşmesini sağlayanın, padişahın kendisinin, eşinin ve kızının devler tarafından öldürülmesini engelleyip hayatlarını kurtaranın, ölüm cezası verdiği kızını haksız yere suçladığını yıllar sonra anlayan padişahın evladına sahip çıkan damadının yaptığı iyilik sonucunda mükâfatlandırılarak padişah olduğu/yapıldığı tespit edilmiştir. Mükâfatlandırma sonucu padişah olma motifi, Stith Thompson'ın hazırladığı katalogta "*Q112.0.1 Kingdom as reward*" (1957: 194) "Krallık vererek mükâfatlandırma" şeklinde yer almaktadır. Masallardan bu başlıkla ilgili tespit edilen örneklerden bazıları aşağıda verilmiştir:

Yaptıkları büyüyle padişahın oğlunun delirmesine sebep olan devleri öldüren kahraman, padişah tarafından mükâfatlandırılarak kendi yerine padişah ilan edilir: "... Sorup soruşturdular, o yeğenin iyileştirdiğini anlıyorlar. Yeğeni padişah, dayısını da vezir yapıyorlar. O kendini yedirmeyen kızı da padişah oğluna alıyorlar. Yiyor içiyor, muradına geçiyor." (Günay, 1975: 470).

Padişah, görmeyen gözünün açılması için yemesi gereken ceylanın yüreği ve ciğerini/etini kendisine getiren damadına mükâfat olarak padişahlığı devreder. (Alptekin, 2002: 313; Bozlak, 2007: 126; Atlı, 2011b: 314).

Geçinebilmek için sahte hocalık yapan bir kişi, şans eseri padişahın hayatını kurtarınca mükâfat olarak padişah tarafından kendi yerine tahta geçirilir (Alptekin, 2002: 371).

Tuttuğu balığı öldürmeyip tekrar serbest bırakan kişi, balığın yardımcıları sayesinde önce zengin sonra da ülkeye padişah olur (Aydın, 2002: 461).

Kendisine kurban olarak verilen kişiyi yerken halkın su almasına izin veren devin olduğu yerde, kurban edilme sırası padişahın kızına gelir. Kahraman da kılıcıyla devi öldürüp kızı kurtarınca padişah da mükâfat olarak kahramanı kızıyla evlendirip kendi yerine ülkesine padişah yapar (Alptekin, 2002: 393; Özçelik, 2004: 302).

1.1.3. Cezalandırma Sonucu

Cezalandırma sonucu padişah olma motifi masallarda farklı şekillerde karşımıza çıkmaktadır. Kendilerine ait olmayan herhangi bir şeyi haksızlıkla elde etmeye çalışan yöneticilerin öldürülmesi, başkasının sevdiğine ya da karısına zorla sahip olmak isteyen padişahın öldürülmesi ve sebebi öğrenilmeden haksız yere cezalandırılan kişilerin daha sonra benzer şekilde padişah/hükümdarı cezalandırarak tahta oturması gibi değişik şekillerde padişah olma motifi masallarda görülmektedir. Bu motifin yer aldığı masallardan örnekler aşağıda verilmiştir:

Padişah, oğlunun sevdiği kıza sahip olabilmek için ondan yapılması zor bir görev ister ve yerine getiremezse öldürüleceğini söyler. Oğlan isteği yerine getiremese de ölmekten kurtulur ama kız, padişahı öldürüp sevdiğinin padişah olmasını sağlar:

“... Padişah, Gülizar’ı elinden almak için oğlundan olmayacak bir şey istemiş. Beceremezse öldürüleceğini söylemiş. Oğlan, babasının isteğini yerine getirememiş. Cellâtlar oğlanı öldürememişler, gözlerini çıkarıp bir kuyuya atmışlar. Oğlan bir güvercinin tüyü sayesinde gözlerine kavuşmuş. Kuyudan da bir ejderhanın kuyruğuna yapışarak çıkmış. Oğlan, saraya gelene kadar tılsımlı kız, padişahı öldürmüş. Oğlan, saraya gelince, üç kıza da kırk gün, kırk gece düğün yapmış.” (Göde, 2011: 278).

Kahramanın elindeki altın koç postunu alabilmek için ondan yapılması zor işleri yerine getirmesini isteyen padişah, kızı tarafından kurnazlıkla öldürülür. Kahraman, padişahın yerine de ülkeye hükümdar olur:

"... 'Buna hayat suyu derler. Bunun bir damlasını içen, ebedî ölmez.' derler. 'Şimdi ben boynumu vurduysam, bana da serpseniz tekrar dirilir, ölümsüz olur muyum?'

- 'Tabi ki dirilir, ölümsüz olursunuz.'

Padişah cellatlarına emir vermiş. Kendini öldürtmüştü. Kız, hayat suyunu yere serpivermiş. Padişahu diriltmemiş. Padişahın üstünden kıyafetlerini çıkartıp Avcı Ahmet'e giydirmişler. Avcı Ahmet, oranın padişahu olmuş..." (Göde, 2010: 282).

Evlendirdiği zaman kız olmadığı ortaya çıkan evladına verdiği ölüm cezasından kurtulan kız, yıllar sonra kocasıyla birlikte babasından intikam alır. Bu durum karşısında mahcup olan padişah, kızının kocasını tahta oturtur (Alptekin, 2002: 340).

1.1.4. Soruyla İmtihan Sonucu

Soruyla imtihan, birden fazla oğlu olan padişahın, tahtını hangi oğluna devre-deceğini belirleyebilmek için masalarda uygulanan padişah seçme yöntemlerinden biridir. Padişah, yerine geçecek olan oğlunu seçebilmek için bir soruyla onları imtihana tâbi tutar. Aldığı cevaplara bağlı olarak kararını veren padişah, ilk önce hata yapmasına karşın masalın sonunda yanlısını anlayıp doğru kişiyi yerine padişah seçer. Soruyla imtihan motifi Stith Thompson'ın kataloğunda "H1210.1 Quest assigned by father" (1956: 479) (Baba tarafından verilen araştırma) şeklinde yer almaktadır. Masalarda padişahın çocuklarını bu şekilde bir sınava tâbi tutması ve sonucunda da padişahlık makamını onlardan birine vermesi şeklinde tespit edilen motif, bu kategoride değerlendirilebilir. Taradığımız masallar arasından aynı muhtevaya sahip Bingöl yöresinden derlenen "Tuz Kadar Sevgi" ve Muğla yöresine ait "Tuz Kadar" isimli masalarda soruyla imtihan sonucu padişah olma motifi benzer şekilde geçmektedir:

"... Padişahlık değiştirme günü geldiği için oğullarını toplamış. Oğullarına sormuş: 'Oğlum beni ne kadar seviyorsun?' demiş.

En büyük oğlu: 'Altın gibi seviyorum babacığım.' demiş.

Ortanca oğlu: 'Gümüş gibi seviyorum babacığım.' demiş.

Küçük oğlu: 'Tuz kadar seviyorum babacığım.' demiş. ...

'Babacığım altın, gümüş yenilmez. Sen beni sevmediğin için ben sana böyle yaptırdım. Tuzsuz yemeğin nasıl tadı yoksa senin olmayınca benim için de hayatın tadı olmaz.' demiş.

Babası en küçük oğlunu saraya kabul etmiş ve en küçük oğlu padişah olmuş." (Akyol, 2010: 360-361)

1.1.5. Saltanat Usulü

Masallardaki padişah olma motifleri arasında Türk kültüründeki yönetim sistemine en fazla benzeyendir. Türk devletlerinde veliahtlık müessesesi -olağanüstü durumlar dışında- bozkır devletinden beri babadan oğula, oğul sabî ise kardeşe şeklinde devam ederdi (Kafesoğlu, 2015: 349). Masalarda saltanat usulü padişah olma motifi babadan öz ya da üvey oğula ve dededen toruna geçme şeklinde görülmektedir. Bazı masalarda padişah yaşarken bazılarında ise öldükten sonra oğlu ya da torunu tahta geçmektedir. Taranan masalarda bu şekilde padişah olma şekli çok fazla değildir. Tespit edilen örnekler aşağıda verilmiştir:

“... Babalarını defnederler, taziyesini yaparlar ondan sonra, üç gün bittikten sonra büyük oğlan padişah olur, tahta oturur. Padişahlığını ilan etmiş olur. Halkı gelir gendine biat eder. Yani tanır. Bahşişini, cülusu neyse daadır. Ondan sonra hayır hayrat yapar. Mahkûmları azat eder, borçluların borcunu daadır. Ta bu gelenek öteden beri gelir. Hükümet değişti, bir yenilik olur...” (Erşahin, 2011: 493)

Oğlu olmayan padişahın kendisinden sonra tahtını torununa bırakması şeklinde padişah olma motifi masalarda karşımıza çıkmaktadır: *“... Allah’tan af dilemiş. Kaderin önüne geçilemeyeceğini anlamış. Bu sefer damadına değil de torununa kendi sırtındaki abasını bundan sonra padişahlık sana devroldu diye giydirmiş...”* (Akyol, 2010: 273).

Hiç çocuğu olmayan padişah, bir erkek çocuğu evlat edinir ve kendisinden sonra da padişahlığı üvey evladına devreder. Taranan masallar arasında bu şekilde padişah olmanın iki örneği tespit edilmiştir. Gümüşhane ve Bayburt yöresinden derlenen masalda şu şekilde geçmektedir:

“... Motorcunun neyi yitecek, ağırlığımca para verip padişah bu çocuğu motorcudan alır. Padişah bunu mektebe verir, tahsilini tamamlar. Zaman geçer, padişah ihtiyar olduğu için son devirlerine gelmiş. Bir gün padişah Allah’ın emrine gider. ‘Bu padişah oğlu’ deyip bunu padişah yaparlar...” (Sakaoğlu, 2002: 461).

1.1.6. Kahramanlık Sonucu

Bir toplumun geneline ya da yöneticilerine yapılan zulme son veren kişilerin gösterdikleri kahramanlık sonucu o ülkeye padişah olmaları bu başlık altında değerlendirilmiştir. Bu bağlamda masalarda babalarının tahtına haksız yere oturan kişiyi ve halka zulmeden devi öldürmek suretiyle kahramanlık gösteren kişilerin, o yöre halkı tarafından kendi memleketlerine padişah olarak seçildiği elde edilen örneklerden anlaşılmaktadır. Taradığımız çalışmalardan

sadece Afyonkarahisar ve Van yöresine ait masalarda tespit edilen bu motifin bir örneği aşağıda verilmiştir:

“... Padişahın kötülüklerini ve erkek çocukları öldürttüğünü öğrenen Arslan Ali, kadınların yardımıyla zincirlerinden kurtulup saraydan kaçmayı başarır. Ormanlardaki hayvanlardan bir ordu kurarak saraya saldırır. Padişahın askerlerini ve adamlarını öldürtüp padişahı zindana attırır. Halk onu bu kahramanlığından dolayı padişah ilan eder...” (Özçelik, 2004: 357).

1.1.7. Toplum Tarafından Sevilme Sonucu

Toplum tarafından sevilme sonucu padişah olma, incelediğimiz Anadolu masallarında en az rastlanan motiflerden biridir. Babası tarafından ülkesinden kovulan kişi, sığındığı ülkede toplum içerisinde zamanla sevilen birisi olur ve bunun neticesinde de halk tarafından ülkeye padişah seçilir. Bu motif Thompson’ın kataloğundan “L200-L299 Modesty brings reward” (Alçak gönüllülük mükâfat getirir) (1957: 15-16) şeklindeki başlık içerisinde ele alınabilir. Bingöl ve Adıyaman yöresinden derlenen iki masalda tespit edilen bu motifin bir örneği aşağıda verilmiştir:

“... Bu cevapların üzerine sultan en büyük oğlunu ve ortanca oğlunu ödüllendirir, büyüğünü sultan, ortancayı da vezir yapar. Küçük oğlunun kendisini tuzla eşdeğer tutmasına sinirlenip, kendisini hiç sevmediğini düşünerek, onu ülkesinden kovar. Küçük oğlu başka bir ülkeye sığınır, zamanla o ülkede çok sevilen bir kişi olur ve o ülkede sultan seçilir...” (Alay, 2005: 231).

1.1.8. Ok Atılması Sonucu

Türk kültüründe okla ilgili birçok uygulama ve gelenek mevcuttur. Bunlardan çocuklar arasında ülkenin paylaşılması için başvuru olan sembolik manalar taşıyan bir uygulama çocuklara ok verilmesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Oğuz Kağan, çocuklarına ülkesini teslim ederken sembolik anlamlar taşıyan gümüş oklar verir ve onlara “ok gibi olun” nasihatinde bulunur (Togan, 1982: 48; Kaplan, 2001: 16). Ayrıca masalarda daha çok evlilik işareti olarak karşımıza çıkan ok atma geleneği (Atlı, 2011a: 395), taradığımız masalardan sadece birinde padişah seçme işlevinde kullanılmıştır. İlgili masalda atılan ok kimin önüne düşerse o kişi ülkeye padişah olarak seçileceği şeklinde bir uygulama söz konusudur. Manisa yöresinden derlenen “Gençlikte Mi, Kocalıkta Mi?” masalında bu uygulama şu şekilde geçmektedir:

“... Kahvede oturanlar da, Sayiddin Deryani’nin evini gösterirler. Bu iki adam çamaşırlarını yıkatmak için oraya vardığında Sayiddin Deryani’nin karısını da kaçırmışlar. Gezekçi kalır bir başına. O arada da, bu ülkenin padişahı ölmüştür

ve yeni bir padişah seçilecektir. Ok atılıp da kimin önüne düşerse, o padişah olacaktır.

Meydanda Sayiddin Deryani de vardır. Ok atılır, onun önüne düşer. Ama oradakiler bunu kabul etmez. Çünkü çulsuzun tekidir. Ok üç defa atılıp da onun önüne düşünce herkes kabul etmek zorunda kalır ve Sayiddin Deryani padişah olur...” (Tunç, 2008: 193).

1.2. İnsan Dışı Varlıklarda Padişah Olma

1.2.1. Padişah Seçilecek Varlıkta İnsan Olması Şartının Aranması Sonucu

Masal, muhtevası itibariyle olağanüstülükleri de barındıran bir tür olmasından dolayı kahramanları arasında insan dışı varlıklar da bulunmaktadır. Genel olarak masalların kahraman kadrosu; insanlar, hayvanlar ve gerçeküstü varlıklar olmak üzere üçe ayrılabilir (Sakaoğlu, 2007: 160). Bundan dolayı birçok masalda insanlarla insan dışı varlıklar (hayvanlar, devler, cinler vb.) münasebet içerisinde. Bu münasebetin boyutları ve ilişkilerin nasıl olduğu gibi hususlar masaldan masala değişmektedir. Bu ilişkilerden biri de insan dışı varlıkların bulunduğu bir yere padişah olacak kişide aranan vasıfların başında insan olması şartının aranmasıdır. Bu şekilde padişah olma motifi taradığımız masal çalışmalarından sadece Gümüşhane ve Bayburt masallarında tespit edilmiştir. Ayrıca Isparta-Sütçüler yöresine ait “Seyfölmülük” masalında maymunlar padişahının insan olduğu anlaşılmaktadır. Fakat bu masalda padişahın nasıl seçildiği ile ilgili herhangi bir bilgi bulunmamaktadır (Demirtaş, 2006: 288-289):

“... Bunlar maymunlar diyarına çıkarlar. Oranın padişahu da beniâdemmiş. Maymunlardan biri bunları bir levhanın yanına götürür, levhayı okumalarını işaretlerle anlatır. Bu levhada maymunlar diyarının padişahının insanoğlundan olması yazılmış. Arkadaşları Melikşah’a derler ki:

‘Melikşah, şah oğlu şah gerek. Gel sen şah ol da biz buralardan kaçıp gitmek yolunu öğrenelim, sonra kaçır gideriz.’

‘Peki’ deyip Melikşah oraya padişah olur. Yanındaki üç arkadaşını da vezir yapar...” (Sakaoğlu, 2002: 399).

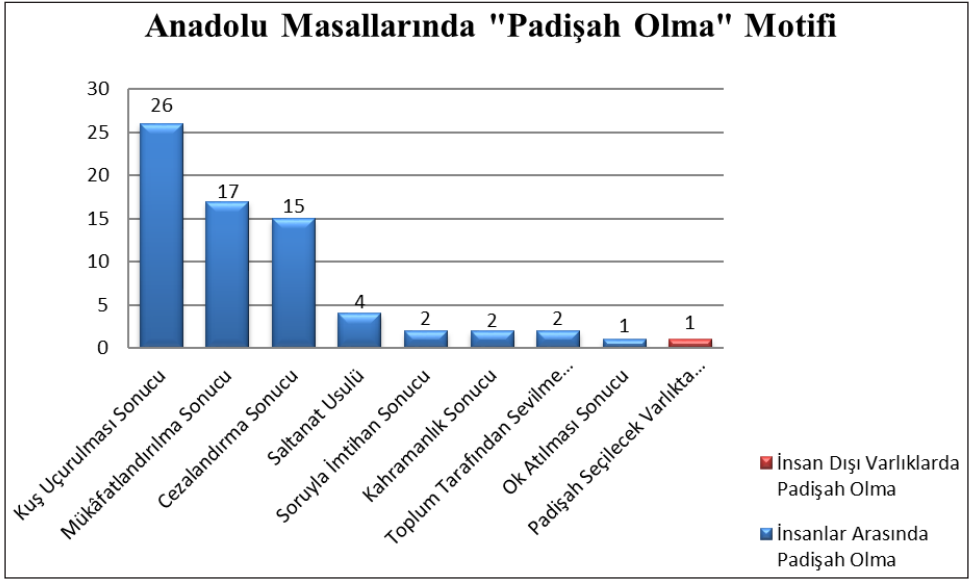
2. ARAŞTIRMANIN BULGULARI

Araştırmanın neticesinde Anadolu’nun 25 farklı yerinden derlenen 1530 masalın taranmasıyla elde edilen bulguların yörelere sayısal dağılımını gösteren veriler tablo ve grafik hâlinde aşağıda sunulmuştur:

Tablo 1: Anadolu Masallarında “Padişah Olma” Motifinin Yörelere Göre Dağılımı

		ANADOLU MASALLARINDAKİ “PADİŞAH OLMA” MOTİFİ								İnsan Dışı Varlıklarda Padişah Olma	
		İnsanlar Arasında Padişah Olma									
Sıra	Yöre	Taranan Masal Sayısı	Kuş Uçurulması Sonucu	Mükâfatlandırılma Sonucu	Cezalandırma Sonucu	Soruyla İmtihan Sonucu	Toplum Tarafından Sevilme Sonucu	Ok Atılması Sonucu	Saltanat Usulü	Kahramanlık Sonucu	Padişah Seçilecek Varlıkta İnsan Olması Şartının Aranması Sonucu
1	Elazığ	70	1	2	2	-	-	-	-	-	-
2	Erzurum	70	1	-	-	-	-	-	-	-	-
3	Gümüşhane ve Bayburt	70	3	-	1	-	-	-	1	-	1
4	Kastamonu	75	-	2	-	-	-	-	1	-	-
5	Iğdır	50	1	1	3	-	-	-	-	-	-
6	Muğla	132	1	-	-	1	-	-	1	-	-
7	Kahramanmaraş	70	1	-	1	-	-	-	1	-	-
8	Adıyaman	51	1	-	2	-	1	-	-	-	-
9	Balıkesir	70	2	-	-	-	-	-	-	-	-
10	Bingöl	55	-	-	-	1	1	-	-	-	-
11	Muş	50	1	-	-	-	-	-	-	-	-
12	Niğde	50	-	1	-	-	-	-	-	-	-
13	Van	70	-	-	-	-	-	-	-	1	-
14	Taşeli	70	1	3	2	-	-	-	-	-	-
15	Afyonkarahisar	70	3	3	-	-	-	-	-	1	-
16	Kilis	44	-	-	-	-	-	-	-	-	-
17	Isparta-Yalvaç	70	2	-	2	-	-	-	-	-	-
18	Isparta-Sütçüler	70	1	1	-	-	-	-	-	-	-
19	Karabük-Safranbolu	32	1	-	-	-	-	-	-	-	-
20	Mersin-Tarsus	50	1	-	1	-	-	-	-	-	-
21	Mersin-Erdemli	43	4	2	-	-	-	-	-	-	-
22	Burdur-Bucak	50	1	1	-	-	-	-	-	-	-
23	Manisa	70	-	1	-	-	-	1	-	-	-
24	Amasya	74	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Toplam Sayı		1530	26	17	15	2	2	1	4	2	1

Grafik 1: Anadolu Masallarında “Padişah Olma” Motifinin Başlıklara Göre Dağılımı

SONUÇ

Anadolu'nun yirmi beş farklı yöresinden derlenmiş 1530 masalın taranması sonucunda ortaya çıkan bu yazıda, masallardaki padişah olma motifi ele alınmıştır. Bu kapsamda padişah olma motifinin hem insanlar arasında hem de insan dışı varlıklar arasında bulunduğu tespit edilmiştir. İnsanlar arasındaki padişah olma motifi; kuş uçurulması sonucu, mükâfatlandırma sonucu, cezalandırma sonucu, saltanat usulü, soruyla imtihan sonucu, kahramanlık sonucu, toplum tarafından sevilme sonucu ve ok atılması sonucu olmak üzere sekiz farklı şekilde olduğu belirlenmiştir. Bu adlandırmaların bir kısmı yapılan çalışmalar neticesinde ortaya çıkan verilerden hareketle tarafımızca verilmiştir. Bunlar arasından en yaygın olanı kuş uçurulması sonucu padişah olma iken en azı ise ok atılması sonucu padişah olma motifi değildir. Masalarda uçurulan kuşların; “devlet kuşu, talih kuşu, güvercin, kuş” olmak üzere dört değişik şekilde adlandırıldığı tespit edilmiştir. Gümüşhane ve Bayburt, Elazığ, Afyonkarahisar, Taşeli Platosu, Iğdır ve Mersin-Erdemli yöresinden derlenen masalarda padişah olma motifi daha fazla bulunmaktadır. Masalarda padişahın sadece erkek olmadığı sayısı az da olsa kadınların da padişah olduğu örnekler mevcuttur. Masalarda insan dışı varlıklar arasında da padişah olma motifi tespit edilmiştir. Sadece bir masalda padişahın insan olması şartı aranmaktadır. Bazı masalarda padişah bulunsa da onun nasıl seçildiğine yönelik herhangi bir bilgi yer almamaktadır.

Yapılan tarama sonucunda birçok masalda padişah/kral yer alırken onun nasıl seçildiğine dair herhangi bir bilgi yer almamaktadır. Bu şekilde padişahın nasıl seçildiğinin tespiti yapılamayan masalların sayısı da bir hayli fazladır. Masallardaki en yaygın padişah seçme şekillerinden biri olan kuş uçurulmasının, Türk siyasal yapılanmasıyla tam örtüşmediği de görülmektedir. Çünkü eski Türk kültürüne yönelik çalışmalarda yönetimin ne şekilde belirlendiği net bir şekilde açıklanmış ve bu anlamda bir uygulamanın varlığına dair herhangi bir işarete rastlanmamıştır. Konuyla ilgili çalışmalarda Türk yönetim yapılanmasının M.Ö. II binli yılların çok öncesinde şekillendiği ve yönetime kimin geçeceğine dair siyasal yapılanmanın belirli kurallara bağlandığı ortaya konulmuştur. Bu doğrultuda, masal metinlerinde görülen ve “devlet kuşu” olarak adlandırılan motife tarihsel bir perspektifle yaklaşıldığında eski Türk kültüründe görülen siyasal yapılanmayla çeliştiği görülmektedir (Öncül, 2009: 176). Fakat bu şekilde padişah seçilen kişinin artık sıradanlıktan çıkıp yönetici konumuna yükselmesi ve toplum içinde en yetkili kişi olması bu durumu biraz da olsa toplumun değerlerine uygun hâle getirmektedir. Türk siyasal yapılanmasıyla en uygun olanı saltanat usulü padişah olma iken ok atılması dışında kalan diğerleri de genel itibariyle toplumun değer yargılarıyla örtüşen uygulamalar olarak görülmektedir.

Masallardaki yöneticilerin büyük kısmının erkek olmasının yanında az da kadınların padişah olduğu masallar da mevcuttur. Buradan hareketle masallardaki yönetim ve idarenin genel itibariyle erkeklerde olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca insan dışı varlıklar arasında da padişah/krallık gibi yönetim şekilleri ile yöneticilerin olduğu anlaşılmaktadır. Bunlar arasından yönetici vazifelerini kendilerinin dışında insanların da yerine getirdikleri tespit edilmiştir.

Masalın kendi dünyasında bir devlet mekanizmasının olduğu ve burada devleti padişah, kral, han gibi isimler verilen idarecilerin temsil ettiği anlaşılmaktadır. Bu idarecilerde aranılan vasıfların en başında doğruluk ve dürüstlük gelmektedir. Tespit edilen padişah olma motiflerinden hareketle doğruluk ve dürüstlük vasfını taşıyan kişilerin padişah olmasalar bile gerektiği zaman o mevkie getirildikleri anlaşılmaktadır.

KAYNAKÇA

- Akyol, E. (2010). *Muğla Masalları Metin-İnceleme*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Alay, O. (2005). *Bingöl Masalları (İnceleme-Metin)*, Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Elazığ.
- Alptekin, A. B. (2002). *Taşeli Masalları*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Atlı, S. (2011a). Kastamonu Masallarında İnanç ve Âdetler, *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9 (2), 390-406.
- Atlı, S. (2011b). *Kastamonu Masalları (Araştırma-İnceleme-Metin)*, Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.
- Aydın, H. (2012). *Iğdır Masalları (İnceleme-Metin)*, Yüksek Lisans Tezi, Ahi Evran Üniversitesi, Kırşehir.
- Bakırcı, N. (2000). *Niğde Masalları*, Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi, Niğde.
- Bozlak, Ü. G. (2007). *Erdemli Masalları*, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Dağı, S. (2008). *Safranbolu Masalları*, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Dalğar, E. (2010). *Bucak Masalları Üzerine Bir İnceleme*, Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.
- Demirtaş, S. (2006). *Sütçüler Masalları Üzerine Bir İnceleme*, Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.
- Doğan, A. (2006). *Adıyaman Yöresi Masalları Üzerine Bir İnceleme*, Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas.
- Doğramacıoğlu, H. (2002). *Kilis Masalları Derleme ve İnceleme*, Gaziantep: Kilis Kültür Derneği Yayınları.
- Duymaz, A. (1998). Anadolu ve Balkan Türklerinin Halk Anlatmalarında Mitolojik Bir Kuş: Zümrüdü Anka, *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1/1, 91-97.
- Erşahin, İ. (2011). *Kahramanmaraş Masalları Üzerine Tip ve Motif Araştırması*, Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Göde, B. (2011). *Amasya Masalları (Araştırma-İnceleme-Metin)*, Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.
- Göde, H. A. (2010). *Yalvaç Masalları*, Isparta: Fakülte Kitabevi.

- Günay, U. (1975). *Elâzığ Masalları (İnceleme)*, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Yayınları.
- İnan, A. (1998). Türk Folklorunda Simurg ve Garuda, *Makaleler ve İncelemeler*, II, Ankara: Türk Tarih Kurumu, 350-352.
- Kafesoğlu, İ. (2015). *Türk Millî Kültürü*, (39. Bs.), İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Kaplan, M. (2001). *Türk Edebiyatı Üzerine Araştırmalar 3-Tip Tahlilleri*, İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Kara, Ö. (2007). *Tarsus Masalları*, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Kasımoğlu, H. (2010). *Van Yöresine Ait Türk Halk Masalları*, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Kumartaşlıoğlu, S. (2006). *Balıkesir Masallarında Motif ve Tip Araştırması*, Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi, Balıkesir.
- Ögel, B. (2010). *Türk Mitolojisi*, II, Ankara: Türk Tarih Kurumu.
- Öncül, K. (2009). Masallardaki Devlet Kuşu Motifi, *Millî Folklor*, 21 (84), 175-181.
- Özçelik, M. (2004). *Afyonkarahisar Masalları Araştırma-İnceleme-Metin*, Isparta: Fakülte Kitabevi.
- Sakaoğlu, S. (2002). *Gümüştane ve Bayburt Masalları*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Sakaoğlu, S. (2007). *Masal Araştırmaları*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Seyidoğlu, B. (1975). *Erzurum Halk Masalları Üzerine Araştırmalar*, Ankara: Atatürk Üniversitesi Yayını.
- Thompson, S. (1951). *The Folktale*, New York.
- Thompson, S. (1956). *Motif-Index of Folk-Literature*, Volume three, Indiana: Indiana University Press.
- Thompson, S. (1957). *Motif-Index of Folk-Literature*, Volume five, Indiana: Indiana University Press,
- Togan, A. Z. V. (1982). *Oğuz Destanı*, İstanbul: Enderun Kitabevi.
- Tunç, T. (2008). *Manisa Masalları Üzerine Bir İnceleme*, Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.
- Yavuz, M. Ş. (2006). *Muş Masalları Üzerine Bir Araştırma*, Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van.

